

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. — Uradne ure za stranke so od 10. do 12. dopoldne in od 4. do 7. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vrnejo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogersko in Bosno K 10.40, polletna K 5.20, četrletna K 2.60, mesečna K —.90; za Nemčijo celoletno K 12.—; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 14.—.

ZARJA

Glasi slovenskega delovnega ljudstva.

„ZARJA“ izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstropje, in uraduje za stranke vsak delavnik od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer.

Inserati: enostopna peti vrstica 30 vin, pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 851.

V Ljubljani, v soboto dne 4. julija 1914.

Leto IV.

DEVETI STRANKIN ZBOR.

Razprave v ponedeljek.

Drugi dan strankinega zborovanja odpira sodrug Anton Kristan v ponedeljek ob pol devetih in naznanja, da je prišel na zbor zastopnik češko-slovanske socialno demokratične stranke dr. Soukup. Podeli mu tudi takoj besedo. Živahno pozdravljen pravi sodrug

dr. Soukup:

Češka socialna demokracija zasleduje pozorno Vaš boj, ker ve, da je odvisno od razvoja Vaše stranke naše razmerje v avstrijski internacionali.

Po balkanski vojni živimo pri nas v prav posebnih razmerah. Strel v Sarajevu je prišel kakor blisk in osvetljuje položaj v Avstriji kar najjasneje, ta strel je simbol avstrijskih razmer, posledica absolutizma. Obžalujemo, kar se je zgodilo, ker vemo, da se z atentati ne izpremenijo razmere. Prepričani smo, da ne morejo obstati razmere takšne, kakršne so danes. Po vsej Avstriji je absolutizem vladar in na Češkem imamo tudi komisarjat. Strije grofje vladajo Avstro-Ogrski: Schönborn, Stürgkh, Tisza in Berchtold. Ta vlada je izraz skupnega napada reakcije, da stre ljudski parlament. Češki socialistični proletariati se pripravljajo sedaj na največji boj proti absolutizmu, ta boj prične 26. julija, ker v takih razmerah nam ni mogoče več živeti. Avstrija ni bila še nikdar v tako težki notranji krizi kakor ravno sedaj. Dobiti moramo konsolidirano državo, ker drugače ni obstoja tej državi. Atentati vzbujajo zopet atentate. Reforma mora prinesiti namesto reakcije pravico: Ali ne bo Avstrije, ali pa bo lahko živela kot federacija avtonomnih narodov.

Poleg češko-nemškega problema imamo v Avstriji še večji problem, to je jugoslovanski problem. Nad vso Evropo visi nereseno jugoslovansko vprašanje. Jugoslavi so razdeljeni v tri državi na štiri dele. A tudi za Jugoslavo se približuje zgodovinski moment, ki kategorično zahteva rešitev njih življenjskih vprašanj.

V avgustu bo na Dunaju kongres internacionala. Naša naloga bo, da se tedaj dotaknemo tudi tega vprašanja. Danes je živa misel ujedinjenja balkanskih narodov, tudi pri nas je mora pogledati misel na federacijo avstrijskih narodov. Ako hočemo napredovati kot proletarski razred, tedaj mora priti prej do narodnostne poravnave v Avstriji. Jasno mora biti, kaj da bo z državo, kaj z nami. Od vseh strani se širi v Avstriji iredentizem in sega v Peterburg in Berlin, v Bukarešt in Rim. Parlamentarno delo je vsled obstrukcije povsem neplodno, socialnega zavarovanja, ki je tako živo potrebno, ni mogoče izvesti. Vsem, kar se godi pri nas, vidimo, da delujejo tajno na to, da se uniči ljudski parlament, da se pripravi atmosfera, ugodna za državni prevrat, da bi dobili vodstvo države zopet fevdalci. Ali če pride od tega, tedaj bo konec Avstrije. Državni prevrat, ki bi hotel ubiti ljudski parlament, bo tedaj za Avstrijo usoden.

Vašim razpravam želim mnogo uspeha. Živela jugoslovanska socialna demokracija. Živela mednarodna socialna demokracija! (Burno odobravanje).

Nadaljevanje debate o točki »organizacija«.

S. Anton Kristan: Z ozirom na pičli čas in pa na ogromno delo, ki ga ima opraviti zbor, predlagam, ker je pripravljen že doslej 14 govornikov, da izvolijo delegatice enega pro in enega kontra govornika, vsi pripravljeni govorniki naj pa se odrečejo besedi.

S. Gaspari (Trst) predlaga, da naj poroča pred vsem komisija za pregledovanje predlogov.

S. dr. Ferfolja (Trst) se strinja s predlogom s. Kristana in predlaga za govornika k predlogu tržaškega političnega odbora o organizaciji sodruga dr. Tuma.

S. dr. Tuma: Predlagam, da govori k tej točki po en zastopnik vsake dežele, ker je zadeva tako važna, da ne gre, da jo odpravimo kar sumarično. Na razpotju smo in zato je treba da slišimo mnenje vsake dežele.

S. Anton Kristan umakne svoj predlog in sodrug dr. Ferfolja se pridružuje predlogu sodruga Tuma.

S. Leskovec (Pulj) predlaga, naj se reši prej vprašanje o mladinski organizaciji.

S. Čobal predlaga: Vsi doslej pripravljeni govorniki naj se odreko besedi. Zato pa naj poročata najprej obo referenta k tej točki, nato zastopniki dežel in končno besedo imata zopet referenta.

S. A. Kristan predlaga, naj poroča najprej sodrug Čobal o sklepih komisije glede mladinske organizacije. — Sprejeto. (Sklep smo objavili v sredo.)

S. dr. Ferfolja predlaga, da naj govore le zastopniki dežel.

Z večino glasov je sprejet predlog sodruga Ferfolje.

Preden pridejo do besede zastopniki dežel, sprejme zbor soglasno predlog izvrševalnega odbora o taktiki. (Predlog smo objavili v sredo.)

Na predlog s. Čobala se določi sledeči red za govornike posameznih dežel: Primorsko, Štajersko, Koroško, Dalmacija, Kranjska.

S. dr. Tuma, govornik za Primorsko: Vprašanje, ali bode sedež novega izvrševalnega odbora Trst ali Ljubljana, je tako važno, da nas ne smejo voditi pri rešitvi tega vprašanja drugi razlogi nego zgolj stvarni. Izločiti moramo vse lokalne interese, odločiti ne smejo lokalne razmere, temveč glejmo le na interese jugoslovanskega proletariata.

Trst ima veliko bodočnost. Trst je danes jedro vse avstrijske politike, v Trstu se zbira od dne do dne večje mase slovenskega in hrvaškega proletariata in Trst predstavlja bodočnost slovenskega čistega industrijskega proletariata, ki mora z rodne grude. Kdor ima srce za naš proletariati, mora reči, da je Trst edino pravo mesto za sedež izvrševalnega odbora. Vzemimo v pretres le statistiko strokovno organiziranih delavcev v Trstu, ki jo je omenil včeraj sodrug Kopač. Seveda ugovarjajo nekateri, da je med temi 8000 organiziranimi delavci mnogo Italijanov. Ali prav s tem pridemo k najvažnejšemu, namreč, da le v Trstu izvedemo lahko politično idejo mednarodnosti, ker se tu zbira slovenski, hrvaški, italijanski, nemški delavci in so v vednem stiku. Trst nam kaže gibanje naprej, Kranjska pa nam kaže najbolj žalostno perspektivo, ker klerikalizem ni še prišel do viška. Zato je umevno, da mora biti središče našega gibanja Trst. Če nam je mar bodočnost, če nečemo izčrpati naših sil le v boju zoper klerikalizem, tedaj morate glasovati za premetitev eksekutive v Trst. (Odobravanje). Vsa politika naše stranke je krožila zadnja leta okoli ene točke, okoli takozvanega središča Slovenije, Ljubljane. Izvrševalni odbor v to središče, to je malenkostna ideologija. Klerikalci hočejo imeti tukaj središče. Slovenski delavci morajo pa dati višje vidike slovenski in jugoslovanski politiki.

Pravimo, da je naša stranka jugoslovanska socialno demokratična stranka. Ali kaj je na našem delu jugoslovanskega? Nič! Nikdar nismo ničesar storili, da bi bili resnično združili ves jugoslovanski proletariati. Poglejte Dalmacijo, kakor deveta dežela nam je. Kje je mogoče izvrševati praktično delo? To bode za nas merodajno. Stik z vsem jugoslovanskim proletariatom dobimo pa le, če je središče našega gibanja Trst. Dalmacija se razvija danes nenavadno hitro, industrialni razvoj postaja od dne do dne silnejši, le da je nam žal premalo znan ta razvoj. Potem Pulj, kjer je na tisoče in tisoče delavcev in vsem tem masam v Dalmaciji in Pulju nismo dali doslej ničesar. Lokalna zgodovina Ljubljane je bila naša zgodovina zadnjih let. To je tudi vzrok, da nismo vztrajali z dnevnikom. Če hočete imeti list, ki bo dvigal pravo industrialno delavstvo, potem poišcite za to delo tudi prava tla.

Sodrugi s Kranjskega pravijo, da so proti Trstu za to, ker ni nikakršnih garancij za uspešen razvoj stranke, če bo središče stranke v Trstu. Ampak vprašajte one osebe, ki so zasejale med slovenski proletariati revolucionarno seme socializma in ki so bile že enkrat izvolile Trst za središče, sicer v neugodnih razmerah, in te osebe Vam potrdijo, da je edino Trst porok za velik razvoj našega gibanja. Ako hočete dejansko izkazati solidarnost, ako Vam je na srcu blagor stranke, tedaj morate vsi s Kranjskega, Štajerskega, Koroškega glasovati z nami za sedež centrale v Trstu in za prenos glasila v Trst.

Sodrugi Sitter (Trbovlje), govornik za Štajersko: Delegatje s Štajerskega smo proti Trstu, ker se bojimo, da ne bo mogoče iz Trsta zbrati vse ono slovensko delavstvo in Spodnjem Štajerskem, ki doslej še ni v naši stranki.

Sodrugi Kocmur (Ljubljana), govornik za Koroško: Vsi vemo, da bi bili uspehi naše stranke lahko večji. Prav pa ni, če dolžimo sedaj drug drugega. Pravi vzroki naših neuspehov so: Pomanjkanje politične izobrazbe, pomanjkanje razredne zavesti med našim delavstvom. Podrobno delo, ki je najvažnejše, smo zanemarjali. Zadnja leta napreduje naše organizacije med slovenskim delavstvom na Sp. Štajerskem in Koroškem. Če pa bo središče odslej v Trstu, tedaj se bo zgodilo to, kar je bil očital stranki sodrug Tuma prej, češ, da je zgodovina stranke zadnjih let lokalna zgodovina Ljubljane, odslej bo pa lokalna zgodovina Trsta.

Sodrugi Gabrić (Split), govornik za Dalmacijo, opisuje najprej silni razvoj industrije v zadnjih letih v Dalmaciji. Pravi, da je socialistični stranki v Dalmaciji, mnogo na tem, da pride eksekutiva v Trst, ker je dalmatinskim

sodrugom pač Trst bližji nego Ljubljana. Končno izjavi, da se vzdrže dalmatinski delegatje pri tej točki glasovanja. Glede povišanja strankinega davka pravi, da jih to ne zadene, ker imajo že sedaj 30vinarski prispevek.

Sodrugi Čobal, govornik za Kranjsko: Sodrugi Tuma je teoretik in je govoril tudi s tega stališča. Jaz pa presojam to vprašanje z zgolj praktične strani. Tumova izvajanja me niso prepričala, da je središče slovenske in jugoslovanske politike Trst. Bojimo se eksperimentov, zato smo proti Trstu, ker je zrastle podlaga za ta eksperiment na teoretičnem polju. Zato pa predlagam: Komisija, ki je zborovala že snodi, naj se snide še enkrat, da najde srednjo pot med tržaškim predlogom in predlogom izvrševalnega odbora.

Predlog sodruga Čobala ne dobi pri glasovanju večine.

Sodrugi Milnar (Ljubljana) konstatira, da so vsi napadi na izvrševalni odbor neosnovani. Dalje predlaga, da se preloži glasovanje o tem vprašanju, dokler ne reši zbor zadeve, ki so v zvezi s tem.

Sodrugi Petejan (Trst) ima kot koreferent zaključno besedo in pravi: Naš predlog na premetitev sedeža eksekutive in glasila v Trst smo podprli s fakti, na drugi strani tega ni bilo. Izjavljam pa, če tudi ne sprejmete našega predloga, da bomo delovali v prid stranke s podvojeno močjo. Glede povišanja strankinega davka izjavljam, da ne vztrajamo na povišanju in se pridružujem predlogu sodruga Strausa, da ostani strankin davek 20 vinarjev mesečno.

S. A. Kristan: Podan je predlog s 15 podpisov, da se glasuje o premetitvi sedeža eksekutive v Trst poimensko.

Izid poimenskega glasovanja smo objavili že v sredo.

S. Gaspari (Trst) predlaga, da se izvoli volilna komisija. V to komisijo predlaga: Ferfoljo, Tuma, Gasparija, Malovrha, Strausa. — Sprejeto.

S tem je bilo zaključeno dopoldansko zborovanje.

Popoldansko zborovanje odpira s. Milost ob dveh popoldne in poda besedo s. Čobalu, da poroča o rešitvi dalmatinske zadeve.

S. Čobal predlaga v imenu dalmatinske komisije naslednjo resolucijo:

Komisija za poravnavo spora v deželni politični organizaciji jugoslovanske socialno demokratične stranke v Dalmaciji je po zaslišanju ene in druge sporne struje iz Dalmacije, prišla do sledečih zaključkov:

Na temelju dokazov smatra za dognano, da je Jerko Dorbić za čas svojega delovanja v stranki oškodovatelj strokovne organizacije in s tem škodoval tudi politični organizaciji socialno demokratične stranke.

Komisija predlaga:

1. Strankin zbor jugoslovanske socialno demokratične stranke izključuje Jerko Dorbića iz stranke in mu zabranjuje vsako delovanje v njej.

2. Vsi sodrugi, ki so bili izključeni od političnega odbora v Dalmaciji iz stranke zaradi afere Dorbića in za katere ni dokazano, da so s svojim delovanjem škodovali stranki, se morajo sprejeti zopet v stranko.

3. Zbor poziva sodruge iz Dalmacije, da izpolnjujejo sklepe zbora, opuste medsebojni spor in da složno delajo v interesu zatiranega proletariata.

S. Haramina (Trst) pojasnjuje Dorbićevo delo v dalmatinski stranki in priporoča resolucijo komisije.

S. Anton Kristan je proti resoluciji in pravi, da ne sme zbor obsoditi Dorbića, ne da zasliši tudi njega.

S. Mihevc (Trst) pojasnjuje, kaj da so zakrivil Dorbićevi pristaši v kovinarski organizaciji.

S. Regent (Trst): Strinjam se z mnenjem s. Kristana. Poudarjati pa moram: Čeprav ni bil Dorbić navzoč na zboru, je pa imel tukaj zagovornike; dalje je bil Dorbić nešteto krat pozvan na opravičenje, a se ni nikdar odzval in je sploh odrekal vsaki strankini inštituciji pravico razpravljati o njegovih zadevah.

S. dr. Tuma: Zaradi stvari, ki je dala komisiji povod za izključitev Dorbića, je Dorbić v sodnijski preiskavi. Dokler ne izreče sodnik sodbe, pa tudi mi nimamo pravice soditi. Zato predlagam: Dokler ni končana preiskava proti Dorbiću in izrečena sodba po sodniku, naj strankin zbor suspendira Dorbića. Po izrečenju sodbi kazenskega sodnika naj pa reši to zadevo novoizvoljeni izvrševalni odbor.

Pri glasovanju je sprejet z večino glasov predlog komisije, Tumov predlog odklonjen.

Nato poroča s. Straus o sklepih volilne komisije za sestavo izvrševalnega odbora. Sklep je bil objavljen že v sredo.

Sklep glede strankinega štatuta smo objavili tudi že v sredo. Nato preide zbor k razpravi o 5. točki dnevnega reda:

Tisk.

Sodrugi dr. Ferfolja predlaga, naj se snide še enkrat komisija, ki je bila razpravljala že prejšnji dan o vsem in naj poda poročilo.

Sodrugi Čobal: Če nam dajo sodrugi s Primorskega tako zagotovilo, da prevzamejo vse obveznosti »Zarje«, potem sem za to, da se snide komisija.

Sodrugi dr. Ferfolja, ki je bil določen kot koreferent k tej točki, prečita nato zadnji stavek svojega poročila, ki pravi: Obveznosti »Zarje« smatramo kot strankino zadevo in uradi jih izvrševalni odbor dogovorno z založbo »Zarje«.

Sodrugi Čobal umakne nato svoj predlog in zbor sprejme sklep, ki smo ga priobčili v sredo.

Predsednik zbora sodrug A. Kristan predlaga: Ker odhaja večina delegatov čez nekaj ur in ne bi mogli rešiti danes še nadaljnji točki dnevnega reda, predlagam, da se ti dve točki opustita in preide k zadnji točki »Raznoterosti«.

Sodrugi Tuma: Strinjam se s predlogom. Za moje poročilo »Socialna demokracija in občina« sem izdelal tudi resolucijo, ki jo je pregledala in soglasno odobrila komisija. Zato predlagam, da naj strankin zbor sliši to resolucijo in jo odobri. — Sprejeto. (Resolucija je v številki od srede.)

Sodrugi Gaspari (Trst): K točki »Zadružništvo« je izdelal poročevalec s. Čobal resolucijo, s katero se pa ne strinjam popolnoma. Zato predlagam, da ne razpravljamo ne o »Zadružništvu«, ne o tozadevni resoluciji. — Sprejeto soglasno.

Raznoterosti.

Pri tej točki predlaga s. Anton Kristan resolucijo glede mednarodnega kongresa na Dunaju. Resolucija je bila sprejeta soglasno, objavljena je v številki od srede.

Sodrugi Leskovec (Pulj) govori o razmerah v Istri s posebnim ozirom na zadnje deželnozborske volitve, ki so se vršile v znamenju nacionalnega boja. Slovenski in hrvaški sodrugi so priredili v času od volitev 24 shodov. Njihovi kandidatje so dobili v 4 okrajih 1122 glasov. Gotovo je bilo pa oddanih okoli 600 glasov več za te kandidate, a so nekatere volilne komisije postopale pri štetju socialističnih glasov zelo pristransko.

O organizaciji slovenskih socialnih demokratov v Istri poroča sodrug Leskovec, da je 166 slovenskih delavcev strokovno organiziranih, 56 pa politično. Končno predlaga strankinemu zboru sklep goriske deželne konference, naj se skliče v najkrajšem času konferenca slovenskih, hrvaških in italijanskih deželnih izvrševalnih odborov na Primorskem, ki naj uredi razmere med temi tremi strankami. — Sprejeto soglasno.

Sodrugi Kopač (Trst): Včeraj in danes je padlo med najstarejšimi sodrugi precej ostrih besed in marsikateri, ki je prvič na zboru, misli morda, da vladajo med nami osebne mržnje. Ampak to ni res. Te besede naj bodo le dokaz, da v naši stranki ne prikrivamo resnice, da jo povemo drug drugemu v obraz, čeprav je večsah neprijetna. In ravno to je dokaz zdravih razmer v stranki. Resnični moramo ostati, če hočemo dalje. (Burno odobravanje.)

Sodrugi Čobal: Že sodrug Kopač je dejal, da so padale robate in ostre besede. Ali noben od nas jih ne smatra za osebno žaljive. (Klici: Res je!) Vse nas je vodilo le eno: Korist stranki. Socialisti smo bojevniki tudi takrat, kadar pretresamo razmere v lastni stranki. (Živahno odobravanje.) Vsi pa pojdemo sedaj na delo, pri katerem naj nas vodi le solidarnost in interes proletariata in na prihodnjem strankinem zboru hodo lepša poročila. (Viharno odobravanje.)

Predsednik zbora sodrug A. Kristan: Dovolili smo naše delo in zahvaljujem se vsem delegatom za vnetost, s katero so sodelovali. Važne sklepe nam je prinesel strankin zbor. Ali sklepi ne smejo ostati sklepi. Na delo, da spravimo zadnjega delavca v naše organizacije, na delo za razširitev našega tiska. Na delo pojdemo z zavestjo, da je rešitev proletariata le v socialni demokraciji. Vse za socializem! Živela mednarodna socialna demokracija. (Viharno, dolgotrajno odobravanje.)

Ob pol petih popoldne je sklenil zbor svoje delo.

Brzjavni pozdravi zboru:

Split: Želimo dobar uspeh radu kongresa, koji će donijeti uspešna rešenja za radnički pokret u Dalmaciji. Živio mironosac socializam. — Socialistična stranka Split.

Spiljet: U duhu sam i sa vama. Zdravo! — Albert Seitz.

Spiljet: Socializam nosi mir, mir vodi do napretka i do slobode naroda, svijlu, dakle i slavenskih. — Milan Tomljenović.

Spiljet: Nadamo se sretnom uspjehu socialističkog sabora, da nam donese uspjeha za buduću rad. Živio socializam, koji nosi mir! — Organizacija zidara.

Spiljet: Želimo dobar uspjeh radu kongresa, koji ima riješiti sve, što šteti socialističkom proletariatu Dalmacije. — Socialistička omladina.

Spiljet: Dobar uspjeh želimo! — Struka obučara.

Spiljet: Kongresu želimo uspjeh, da utare put za buduću napredak organizacije. — Krojači.

Spiljet: Organizacija dvodjelaca Spiljet želi današnjem kongresu sretan uspjeh. Živili Trst: Vašim razpravama želi obilno uspeha krajevna skupina železničarjev Trst 2. Pull: Pridružujem se odluci za dobrobit stranke. — Dozet.

Spiljet: Potpisani pozdravljaju drugarski zbor, želeći najbolji uspjeh njegovom presretanju naročito oko napretka našeg pokreta u Dalmaciji. — Mandić, Minola, Prkušić, Matošić, Milina, Štajcer, Minozzi, Baldasar, Barac, Gudić, Domazet, Radeljak, Pinguentini, Novak, Maksimović, Maggio, Manola.

Knin: Za čovječanska prava poradite prave istine! Poradite oko napretka socialne demokratije u Dalmaciji, živili drugovi! — Marinović.

Sarajevski atentat.

Mladi gimnazijalec, ki je v glavnem mestu Bosne streljal na avstrijskega prestolonaslednika, je navidezno dosegel svoj namen. Mrtvi peljejo trupli nadvojvode Franca Ferdinanda in vojvodkinje Hohenberg na Dunaj, da ju pokopljejo z vsemi častmi člana cesarske hiše. Dljak Princip je mlad fant; od dvajsetih let ni pričakovati one zrelosti, ki bi znala modro presojati vzroke in učinke, in kako se slikajo v njegovi glavi posledice atentata, bi najbrže tudi sam težko prav povedal. Toda če se na njegovo mesto postavijo ideje, iz katerih je bil baše porojen napad na nadvojvodo, ideje iz starejših glav, v katerih dobivajo jasnejše oblike kakor v možganih dvajsetletnega mladeniča, in če se s stališča teh idej presodita smrtonosna strela iz študentovega revolverja, mora biti zaključek raziskave ta, da je bil atentat skrajno nezrelo delo, njegov učinek pa omenjenim idejam direktno nasproten.

Filozofija političnih atentatov je bila od nekdaj šepava, kakor vsa individualistična filozofija, ki stoji tudi ob zibelki teroristične taktike. Pristaši tega bojnega načina, ki sega daleč v preteklost, črpaajo svoje nazore iz istega vira, iz katerega zajemajo upravniki in služabniki sedanje družbe. Kazen in atentat sta zrastla na eni gredi; zagovorniki obeh hočejo »popravljati« s tem, da zastrašijo nasprotnika, v enem slučaju zločinca kot sovražnika veljavnega reda, v drugem predstavnika nasprotnih idej in uredb. In oboji se motijo, ker je strah preslabotno sredstvo v boju proti sili razmer. Vsi kazenski sistemi niso mogli odpraviti zločinov, niti njih števila niso mogli omejiti; noben atentat ni zdobil institucije, katero je hotel zadeti. Med političnimi morilci so bili vsakovrstni ljudje: obupane nature, ki so hoteli vsaj z velikim treskom zapustiti ta svet; polovični ali pa popolni blazniki; idealisti, ki so mislili, da predpisujejo s svojo bombo ali petardo zgodovini smer. Ali zgodovina je šla svojo pot, naj je bil atentat uspešen ali neuspešen, pot pa so ji kazali faktorji, neskončno močnejši od roke, ki je nastavljala peklenški stroj ali pa streljalo iz revolverja. Razmere, katerih ne more bivstveno izpremeniti izbruh ognjenika, se v svoji osnovi tudi po atentatih ne menjajo. Njih sila koraka preko grobov in morišč, volja posameznika pa ji ne pomeni toliko kolikor slonu brečanje muhe.

Če je atentat v Sarajevu s svojim krvavim učinkom delo dveh treh posameznikov ali pa obširne zarote, je vprašanje, katerega se ne dotikamo, ker bo morala nanj odgovoriti preiskava: treba je veliko megalomanije in nič manj brezvestnosti, da se izreka o tem vprašanju zaključna sodba po doslej znanih simptomih, kakor delajo gotovi časopisi, katerim je očitno več za postranske namene kakor za res-

nico. Preiskovalnim organom je prisoditi vsaj toliko pameti, da bodo že zaradi uspeha preiskave varovali tajnost. Ali naj sta Cabrinović in Princip ravnala na svojo pest, naj sta bila dogovorjena, naj sta bila izvršilna organa majhne ali pa velike skupine zarotnikov. ni tako važno, kakor dejstvo, da so posledice atentata, ne glede na njega katastrofalni učinek, take, da se more veseliti le najtemnejša reakcija. Skoraj vsak politični umor zadrgne kolikor toliko naravni razvoj in napredek. Sarajevski atentat pa je porodil še žalostnejši rezultat kakor večina takih napadov. In žalostno poglavje, ki mu je sledilo, ne more niti presenetiti onega, kdor pozna razmere; ugeniti bi ga bili morali tudi začetniki atentata, če jim ne bi blaznost teroristične metode zaslepila oči.

Aneksija Bosne in Hercegovine je bila neizogibni plod kapitalističnega imperializma, kateremu je politika le pomočnica, ne pa vodnica. Le površnost vidi izvršujočega človeka ločenega od gospodarskih sil, katerim služi. Tudi brez Aehrenthala bi se bila izvršila aneksija, ker so jo zahtevali zakoni gospodarskega razvoja. Moč teh zakonov pa je dala Bosni tudi tisto sliko, ki je morala nastati v gospodarsko zaostali in zanemarjeni, pretežno agrarni, s tlačanstvom obremenjeni deželi, ko si je moderni kapitalizem s svojimi izkoriščevalnimi tendencami odprl pot vanjo.

S to sliko marsikdo ni zadovoljen. Da so interesi še nekoliko bolj zamotani, kakor v mnogih drugih deželah, da ima mala Bosna svoto vseh nasprotij, ki se zbera, če se iščejo od severovzhodne Galicije do zapadne Tirolske in južne Dalmacije, ni nič čudnega; zakaj na majhnem prostoru sta tukaj trčila stari fevdalni in novi kapitalistični svet z vsem spremestvom razrednih, narodnih in verskih vprašanj drug ob drugega. Ali za izpremembo položaja, v katerem so posamezni razredi prav tako potlačeni kakor posamezne skupine drugega značaja, ne prihajajo v poštev posamezne osebe, ampak le naravni razvoj gospodarskih in političnih moči.

Socialna demokratija, ki zastopa delavsko ljudstvo, je pač edina stranka resnega političnega dela tudi v Bosni in Hercegovini. Ona ne stavi v loterijo, ne pričakuje osebe, ki bi z ženialnostjo in zlatim srcem prečarala deželo v raj, ne zaupa ne v intrige ne v čudeže, ampak dela, da se okrepča politična moč delavnega ljudstva z organizacijo in znanjem; ona zbira ljudi enakih interesov v enem taboru in skrbi za to, da postane ta armada, oborožena z vsemi potrebnimi sposobnostmi, zmogljiva za odločilni boj. To je ravna pot, edina, ki vodi do uspeha.

Drugim strankam je politika igra, ob kateri se mučijo le z vprašanjem, kako bi preslepili, nadmodrili, presenetili nasprotnika, pa ne mislijo, da jim navidezno najlepši trenutni uspeh nič ne pomaga, če nimajo moči, da bi obranili, kar so dosegli, čim se ukanjeni nasprotnik zave svoje sile. V tej politični metodi ima tudi atentat svoje mesto. Razlika med politično intrigo, med »šahovsko potezo« in med političnim atentatom je le v velikosti, ne pa v kakovosti. Razmer ne premaga ne spletakarja ne atentat.

Vse metode, ki leže ob strani ravne ceste, pa daljšajo pot do cilja in ovirajo naravni razvoj. Strankarska hazardna igra pomaga političnemu igralcu, da v takne danes majhen dobiček v žep, jutri pa izgubi celo premoženje; atentat uniči življenje, na katerega je gledal svet, pa razveže roke reakcionarnim silam, ki so bile že uklenjene.

V Sarajevu je razglašena nagla sodba. V Zagrebu preti enak ukrep. Nacionalni šovinizem je bil hoter atentata; odmev smrtonosnih strelcev je na drugi strani zbudil nacionalistično furijo in dal barbarstvu pretvezo za blazno divjanje. Med srbsvost in hrvaštvo, ki more le v združitvi pričakovati kulturnejšo bodočnost, so podli elementi vrgli baklo besnega sovražstva, ki grozi, da uniči dosedanje delo naravnega narodnega zbližanja. S krinko patriotizma in nacionalizma so divje tolpe po Sarajevu in Zagrebu pustošile kakor v sovražni deželi, kulturni, politični in gospodarski sadovi dolgi leti so uničeni, iz vseh kotov pa leze reakcija in zavzema izgubljene pozicije. »Srbski« atentat, ki je hotel poslužiti srbsvostu, prinaša Srbom neizrečno gorje; »hrvaško« maščevanje, ki hoče povečati hrvaško slavo, se maščuje nad Hrvatji; krvavo dejanje, ki naj bi bilo pomagalo potlačiti, odpira vrata zatiranju. To je politični pomen atentatov, to je usodna zmeta vse teroristične taktike. Zdravilo zoper to manijo pa je edino v socializmu.

Politični pregled.

§ 14. Velika tolažba za avstrijske patriote je v teh dneh grof Stürgkh. Moč Stürgkhovega absolutizma ne omajajo ne bombe ne browningi in § 14. je prej ko slej garancija, da vztraja politično življenje v naši monarhiji, kljub vsem usodnim znakom, na kršitvi ustave. Uradna »Wiener - Zeitung« prinaša dve odredbi po § 14. Prva odredba je polletni proračunski provizorij, ki pooblašča vladu, da pobira za čas od 1. julija do 31. decembra 1914 direktne davke in indirektno davščine in da iz teh dohodkov pokrije potrebne izdatke. Uradni komentar tej odredbi pravi, da se snide državni zbor v drugi polovici meseca julija. To je seveda le pesek v oči in grda laž. Če ima grof Stürgkh resnični namen sklicati državni zbor čez dva tedna, zakaj potrebuje potem kar polletni proračunski provizorij? Zadoščal bi mu enmesečen provizorij. Torej je polletni provizorij očiten dokaz, da Stürgkh noče državnega zbora, da noče se prenehati s svojim zločinskim kršenjem ustave in da prezira ošabno vse zahteve avstrijskega ljudstva. — Druga odredba po § 14 zadeva novelo k pokojniškemu povišanju privatnih nastavljenecv, ki je bila sklenjena v državnem zboru, a katere gosposka zbornica še ni odobrila. Sicer pravijo avstrijske postavbe, da je treba za vsako zakonitost sklepov obeh zbornic. Ali kdo more zahtevati od absolutista Stürgkha, da izpolnjuje avstrijske postavbe? Enkrat dobi brco poslanska zbornica, drugi gosposka. Gosposke gosposki zborničarji so dobili torej sedaj zaušnico od Stürgkha. Novela stopi v veljavo sicer šele 1. oktobra in je torej vse besedičenje vladnega komentarija k tej odredbi, da ni bilo mogoče več odlašati z zakonitimi odredbe le farbarija in nov dokaz, da državni zbor tudi še v jeseni ne pride do dela.

Vsi hujškalci imajo te dni polno dela. Umor prestolonaslednika je zbudil v Avstriji vse sovražnike Srbije, ki kar očitno pozivljajo na vojno proti Srbiji, »da se maščujemo...« V hujškanju se zlasti odlikuje krščansko socialna »Reichspošta«, ki ne imenuje Srbe drugače kakor gadja in kačja zalega. V Zagrebu so pa na delu hrvaški klerikalci, ki uprizorjajo po ulicah ostudne protisrbske demonstracije in dejansko napadajo vsakoga, kdor ne tuli z njimi. V kaverni so napadli in ranili sodruga Jurija Demetrovića in njegovo soprogo slovensko pisateljico Zofko Kvedrovo ter sodruga Bornemisso. Ko so zahtevali napadeni varstvo policije, je ta res prišla, a ni storila drugega, kakor da je pripravila demonstrantom in napadalcem svobodno pot za odhod. Sodrug so nato odšli iz kavarne. Ponoči pa je aretirala policija sodruga Bornemisso, najbrže zato, ker se ni pustil ubiti od demonstrantov, in o polnoči je prišla na dom sodruga Demetrovića, ki je moral iz postelje na policijo, kjer je bil obsojen na 25 K globe. Zakaj, tega ne ve ne on, ne policija. Tako podpira policija protisrbske demonstracije in vlija olje na ogenj. Po vsej Bosni in Hercegovini so bili velikanski krvavi izgrezi proti Srbom. V Sarajevu so demonstracije gospodarski prav po avstrijsko. Srbskim trgovcem so pometali na ceste vse blago, srbskim posestnikom so razdejali hiše, streljali so na Srbe in med tem »patriotičnim« delom so prepevali cesarsko pesem... Tudi na Dunaju so uprizorili krščansko socialni in nemško nacionalni dijaki med prepevanjem cesarske pesmi protisrbske demonstracije, a jih je policija hitro razgnala. — V zdravilišču za jetične v Högaspu pri Gradcu sta dva Srba, neki major in neki zdravnik. Ko je prišla vest o umoru, so nemški nacionalci demonstrirali pred zdraviliščem do polnoči in zahtevali, da odideta Srba takoj. — Prvi atentator, ki je vrgel bombo proti prestolonasledniku, Cabrinović, je po poklicu stavec. Zagrebška policija je v sredo jutraj zato odredila hišno preiskavo v hiši tiskarskega društva. Potem je odšla policija na dom predsednika tiskarskega društva sodruga Lazarevića in mu odnesla cel sveženj njegove korespondence.

Izpremembe v bosanski upravi. V sled atentata v Sarajevu smatrajo v dunajskih političnih krogih, da je omajano stališče skupnega finančnega ministra Bilinskega, deželnega šefa Bosne Potioreka in drja. Mandića. Bilinski je bil na avdienci pri cesarju, ki ga je bil sprejel zelo nemilostno, češ, da je bilo vse premalo preskrbljeno za varnost prestolonaslednikovo v Bosni. Bilinski je tudi na to takoj podal demisiijo, a cesar je ni sprejel.

Hrvaški klerikalci so pobesneli. V tork je imel hrvaški sabor sejo, da izrazi svojo žalost nad atentatom v Sarajevu. Seja je bila pa

bolj podobna ekscesu podivjanih alkoholikov kakor parlamentarni demonstraciji za izraz žalosti. Predsednik hrvaškega sabora je Srb Medaković. Ko je hotel prebrati žalno izjavo, so klerikalni Frankovci zagnali tak hrup, da ni mogel Medaković ziniti niti ene besede. Kričali so nanj in na člane hrvaško-srbske koalicije: Vun! Vi ste morilci! Zavratni morilci! Srb ne sme več predsedovati našemu saboru! Vi ste v službi srbske vlade! Živel kralj! Živel nadvojvoda! Vrnite nam živega nadvojvodo! Sejo je moral predsednik večkrat prekiniti, ker so klerikalci čimdalje huje divjali. Končno je prečital žalno izjavo v hrupu in zaključil sejo. Na cesti so klerikalci nadaljevali protisrbske demonstracije in so pobijali šipe Srbom.

Srbska vlada je podala z ozirom na atentat v Sarajevu naslednjo izjavo: Srbijo navdaja prav tako kakor ostali kulturni svet gnus proti atentatu in atentatorjem. Čudimo se, kako je mogoče, da nemško, avstrijsko in ogrsko časopisje to nekvalficirano dejanje zmedenih, na umu bonlih ljudi jemljejo za povod, da dolže Srbijo, ki ni opustila v zadnjem času ničesar, da ustvari dobro in prijateljsko razmerje s sosedno monarhijo. Srbska vlada je mnenja, da jej zapoveduje žalostni dogodek v Sarajevu, paziti na delo sumljivih elementov in če so ti na srbskem ozemlju, tedaj bo z najstrožjim postopanjem preprečila njih delo, kolikor je pač to mogoče pri anormalnih eksaltiranih ljudeh. Srbski vladi, ki stori vse, da postavi odnošaje med Avstro - Ogrsko in Srbijo na prijateljski temelji, so dogodki, kakršni je oni v Sarajevu, prav tako neprijetni kakor avstro-ogrski vladi in ona bo storila vse, kar je v njeni moči, da se pomire duhovi in da se ne pretrgajo gospodarski odnošaji med Avstrijo in Srbijo zaradi dogodkov, za katere se ne sme nalagati odgovornost Srbiji in njeni vladi.

Albanija. Prenek Bib Doda je zapustil kneza Viljema. Knezov položaj je obupen. Vstajši nameravajo naskočiti Drač od severne strani. Malisori prete, da odidejo, če pridejo dunajski prostovoljci. Knez je baše zadovoljen, da se vrne Esad paša v Albanijo. Vstaja v Epiru. ki je bila že zadušena, se zopet pojavlja.

Unija med Srbijo in Črno goro. »Vossische Zeitung« poroča z Dunaja: Vest, da skleneta Srbija in Črna gora unijo, vzbujajo vse diplomatske kroge. Unija med obema državama je nameravana kot realna unija na podlagi pogodb, sklenjenih med Srbijo in Črno goro leta 1866. V tej pogodbi se zavezuje črnogorski knez, da se odpove zase in za svojo družino vsak čas prestolu proti apanaži, če je mogoča vsled tega združitve vseh Srbov. Sedanja pogajanja, ki so bila pod pokroviteljstvom ruske diplomacije, imajo naslednji rezultat: Obe državi skleneta zvezo po vzoru nemške državne zveze. Črna gora bo imela s Srbijo skupno vodstvo vnanje politike, državne finance, izvzemši deželne finance, monopola, carine in vojaške naprave. Srbski kralj — kralj Petar se odpove prestolu — bo vrhovni vojni poveljnik skupne srbsko-črnogorske armade. — Avst. - Ogrska vojska nasprotuje zvezi Srbije in Črne gore.

Obstrukcija socialnih demokratov v italijanski zbornici. Socialni demokratje obstruirajo v zbornici v zvezi z republikanci proti novim davkom, s katerimi hoče pokriti vlada ogromne izdatke za tripolitansko roparsko vojno. Več sto milijonov je izdala vlada za tripolitansko pustolovščino, a ni imela nikakršnega dovoljenja poslanske zbornice za te izdatke. Pred volitvami je razglašala vlada, da ji one izdatke bogatinom v državi. Sedaj pa prihaja z davčnim načrtom, ki povišuje šolski davek, železniške tarife, podražuje tobak in alkohol. Oklic, ki ga je izdala ob tej priliki socialno demokratska frakcija, pravi: »Delavci! Buržvazija je hotela vojno in buržvazija naj jo plača. To je zmisel našega boja v zbornici. Socialistična frakcija smatra za svojo dolžnost, da se zoperstavlja z vsemi sredstvi novim davščinam, če obenem ne misli vlada na zdravje in starostno preskrbo delavstva.«

Iz domačih krajev.

Napredek. Centralna strokovna komisija je dokončala poročilo o stanju in delovanju strokovnih organizacij v Avstriji v l. 1913. Danes pogledimo le številke, ki se nanašajo na strokovne organizacije na Kranskem. Z vselej konstatiramo, da so strokovne organizacije na Kranskem od leta 1912 pravo napredovale. Za leto 1913 izkazuje strokovna statistika 2641 organiziranih delav-

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalle.)

XLL

Ivan je odhajal od Hanuša s prepričanjem, da je spoznal, kaj se brzkone godi v njegovi duši.

A na Hanuša ni mislil dolgo. Nekaj drugega je imel na srci, neko misel, neki namen, kateri se mu je v glavi porodil hkratu s premišljanjem o Soumarjevi smrti.

Vrnil se je domov, prižgal svetilko, vzel knjigo. A precej je videl, da se bo danes le težko resno zakopal v študije. Dvignil se je od mize v mislih, zopet in zopet se je sprehajal po sobi.

V tem so ga poklicali večerjati. V jedilnici je bil celo uro, potem se je znova vrnil sem. Za trenotek je zopet sedel h knjigi, toda končno se je naglo dvignil rekoč: »Ne, danes nisi za nič... in bolje torej, če odpraviš to zadevo.«

Hitro se je oblekel, povedal, da mora še nekaj iti, ter zapustil hišo, ki se je sedaj za časa naglega sode zapirala od sedmih.

Zmrzovalo je. Na ulici se je globoko od-

sopel; svobodno mu je bilo. »Da, boljše tako! si je dejal.

Ši je na Žizkov. Korakal je hitro. V notranjosti pa se je oglasila majhna nedečakljivost, ki prihaja v trenutkih jako resnih sklepov. Tej se je pridružila še bojazen, porodišča se iz te nedečakljivosti, bojazen, da se ne bi zakasnil s svojim namenom in izgrešil izpolnitve. In šel je še hitreje.

Na poti je srečal nekoliko kordonov vojaških straž, moral se nekolikokrat vrniti in iti po drugih ulicah.

Naposled je srečno došel. Pozvonil je, kajti hiša je bila i tu zaprta. Čakal je nekaj časa, preden je zaropotal ključ v vratih. Potem pa je korakal za žensko, ki ga je spustila v vežo, v southerain k Bartoševim.

Njegov pozni obisk je vse iznenadil. Bartoš pri peči v modrih spodnjih hlačah in z odpeto sralcjo na prsih stoječ se je že spravljal spat. V drugi odstani postelji je ležala v srajci deklica, katera se je naglo odela.

Ivan se je opravičeval: »Vidim, da bi vendar ne bil smel, res je že pozno.«

Potem je povedal, da ima neko zadevo na mislih in da ga je ta pravzaprav sem prignala. »Pa z vami bi bil tudi rad govoril, ko vas popoldne ni bilo doma,« se je obrnil k Bartošu in sedel na klop k peči.

Najpreje so se razgovorili o Soumarjevi

smrti. Bartoš je izrazil svoje mnenje. Končno je dostavil: »A kaj — ima vsaj opravljeno! Itak se je potikal tu, niti zdrav ni bil — in kaj s takim pasjim življenjem? Za delo ni bil... kaj pa je hotel?«

Ivan je ugovarjal. »Ne, tega ne bi bil smel storiti.« In je razlagal, da kot človek nima pravice, da bi segal po drugih, tako tudi na sebe ne. »To je do neke meje umor. Tudi tu umorim živo bitje... čeprav svoje.«

»No, da... no, da. Saj bi se tudi nihče ne dotaknil sam sebe, ako bi mu ničesar ne nedostajalo. Vsak ve najbolje, kje ga črevelj žuli. Če se človeku dobro godi, mu ne pride na misel nič takega. Toliko rad se ima vsak.«

»To se pravi z drugimi besedami,« se je poprijel Ivan te misli, »ako bi se godilo na svetu ljudem, kakor bi se jim moralo, bi ne bilo samomorov in morda bi tudi ne bilo umorov. Krivda, seveda krivda tedaj tiči... Toda ne, človek mora vendar le vselej krivdo iskati najpreje v sebi.«

Bartoš se je na ustinah prikazal smehljaj. »No, tebi se lahko govori, pa kdo te bo podučeval? Ko bi bil ti v naši koži!«

Ivan tega ni zapazil, zamislil se je vase, uprl oči v tla. Potem je pa naenkrat dvignil glavo in izpregovoril:

»Veste, zakaj sem pravzaprav še prišel?

Rad bi od vas najel to-le stransko sobo. Izpraznila se je... in tako...«

Vsi so se ozrli začudeno vanj.

Ivan je vstal. Rekel je resnobno:

»Vam se zdi to čudno. Morda je to res nekoliko čudno in čudsko. Zame pa tiči v tem neki pomen in če morete, dajte mi to sobo v najem!« Obširneje jim je razložil, zakaj. Povedal je, da bi se rad sem k njim — preselil, tu v ti sobi dovršil študije, da bi se še sedaj približal življenju in vzrastel z življenjem, katero mu je vsled dosedanje njegove okolice oddaljeno in kateremu hoče in mora biti blizu v bodočem svojem poklicu. Dejal je, da se noče morda proletarizirati, da ve, da bi tega ne mogel storiti in da mu ne gre za nič takega; odločno pa hoče s svojim srcem se skloniti nižje, da bi pozneje kot zdravnik bolj razumel baš tiste ljudi, ki so tega najbolj potrebni. Da mu je že davno hodilo to po mislih in da se je danes po Soumarjevi smrti trdno tega zavedel, trdno se odločil, da bi precel učinil nekaj odločilnega, ko se je to pripetilo. »To pravzaprav ni nič čudnega, temveč popolnoma naravno. Rad bi se približal vašemu življenju, katero je človeku res terra incognita, to se pravi, takorekoč neznan svet, kakor zopet nekaterim ljudem življenje nar buržvazičev. In vendar ima človek le takrat lahko rad kako stvar, če jo od blizu spozna.«

(Dalle.)

čev m delavk na Kranjskem. Če prištevamo k temu številu še 260 organiziranih tobačnih delavk in delavcev, ki v statistiki za 1913. niso všteti, v oni od l. 1912. pa, tedaj znaša približno 1347 članov. Lepo število je to, če pomislimo, da je bila lanske leto gospodarska kriza silna in če dalje upoštevamo tudi to, da je delo naših strokovnih organizacij za pridobivanje novih članov silno težko vsled gonje, ki jo uprizarjata klerikalizem in nacionalizem za našimi delavci. Lanski napredek naj nam bo bodril za bodočnost. Vsi na delo, da bo tudi letos napredek, da utrdimo in poglobimo misel organizacije med kranjskim delavstvom.

Velikanski salto mortale je napravil zadnje dni najrrradikalnejši list na Slovenskem, ljubljanski »Dan«. Take izraze lojalnosti in patriotizma je nagradil ta list, ki je bil vedno ponosen na konfiskacije zaradi svojega simpatiziranja s Srbi, da je zatemnil celo »Slovenca«. Nam je seveda vseeno, ali so pri »Dnevnu« načelni ali breznačelni; konstatirali smo »Dnevnu« salto mortale le zaradi tega, ker je »Dan« oficijelno glasilo slovenskih narodnih socialnih delavcev, ki so tudi pred 14 dnevi na svojem kongresu sklenili kar najradikalnejšo smer svojega delovanja. Ta salto mortale nas veseli edino zaradi tega, ker potrjuje naše mnenje o »Dnevnu«, da je žurnalistična cunjna.

Ljubljanski klerikalci prirede v nedeljo ob 10. dopoldne v »Unionu« shod, da dajo »duška ogorčenju nad podlim atentatom in izrazijo neomajno vdanost habsburškemu prestolu«. Kdor pazno bere zadnje dni »Slovenca«, ima vtisk, da bi ti ljudje najraje zatajili svoje slovenstvo in slovanstvo. Naglašajo samo svoje katoličanstvo, ki je ravno zaradi tega tako malo vredno kakor piškvah oreh. Pisanje Slovenca o veselski propagandi med mladino v naših krajih je prav tako denunciantu kakor pisanje najzagrizenejših graških nacionalističnih listov.

Aretacije. V Ljubljani so aretirali delavca Jakoba Gantarja in še štiri druge osebe, ki so odobravalе atentat na prestolonaslednika.

Na Kamniško sedlo in Planjavo priredi izlet ljubljanska podružnica »Priatelji prirode« v nedeljo 5. julija. Odhod v soboto 4. julija ob sedmih 15 minut zvečer z državnega kolodvora v Kamnik. Proviant naj vzame vsakdo s seboj. Vabimo vse člane, da se udeležijo tega izleta v prelepe Kamniške planine, pa tudi gostje so dobrodošli.

Kinematograf »Ideal«. Spored za soboto 4., nedeljo 5., ponedeljek 6. 1. Gaumontov teden. (Najnovejši, šport, moda.) 2. Ženitveni časopis. (Mična komedija.) 3. Deklica iz Transvala. (Napeto zanimiva kriminalna drama v 2 dejanjih. Veliki zasledovalni prizori.) 4. Nj. ekscelesca gospod minister. (Famozna komedija v 2 dejanjih.) 5. Avguštinova zaobljuba. (Krasna veseloigra.) — 7. do 9. julija: Nožica z zlato kačo. (Velefina veseloigra v 3 dejanjih.)

S Koroške Bele. (Odgovor na dopis v »Gorenjcu« št. 26 z dne 26. junija t. l.) Dopisnik je lažnik. Dobro vemo, kdo je, saj se pozna po perju. Ni resnica, da bi bili socialni demokratje v občinskem odboru kdaj dovolili kakšno vsoto za organizacijo stanovanj. Ampak resnica je, da smo dovolili prosto stanovanje, katero je pa stalo 84 kron, ne pa 200 kron, kolikor je bil vzel g. župnik pri županstvu brez dovoljenja občinskega odbora in le to smo zahtevali nazaj od njega, kar je ostalo, namreč 116 kron, ki jih mora tudi povrniti po sklepu občinskega odbora z dne 13. junija 1914. Dopisnik pravi, da nas jezi nova društvena hiša. Zopet laž, nesramna laž, ali pa očitna sleparija. Župnik je kupil staro hišo s cerkvenim denarjem, in ko je delal novo, je posilil v imenu cerkve za cerkveno hišo oziroma za organizacijo stanovanje. Torej je sleparil, ako je sedaj društvena hiša in organist le stanuje notri. In tudi cerkvena ključarja pozor! Vidva dajeta poročilo za 6000 K za društvo, ne pa za cerkev, kakor je bilo rečeno. Ako pa to ni resnica, je dopisnik »Gospod« nesramni lažnik. — Cink Franc, Jenko Ivan, M. Svetina, Anton Svetina, Ivan Erhart, Jožef Hkauc.

Nadalje trdi »Gorenjec«, da je odbornik Noč uskočil k socialnim demokratom. To sklepa iz tega, ker delam in glasujem vedno v korist občine in davkoplačevalcev in volilcev, ne pa samo za župnika kakor on in kakor tudi od mene zahteva. Zavedam se, da sem zastopnik ljudstva, on pa misli, da ga je veter prinesel v občinski odbor in da sme zastopati samo sebe in svoje sovratnike, davkoplačevalce pa izjemati, jih napraviti če le mogoče, za svoje sužnje in jih bičati, s trnjem kronani so pa že. Kar se pa tiče tega, da sem uskočil k socialnim demokratom, pa povem, da sem in ostanem to, in da bom vedno nastopal za pravico, kakor jo uče socialni demokratje. Ako Vi marate za me ali pa ne, je meni vseeno. Kar se tiče mojih močestnosti, Vam dokažem, da jo bolje kažem kakor Vi. Ali je to moško, da ste na občinski seji delali drugače, kakor smo bili sklenili na klubovi seji? Ali je to moško, kar ste počeli z našim nameranim vodovodom. Vprvič ste rekli, da se je inženir izrazil, da zadostuje za 1400 oseb; čez nekaj mesecev ste rekli, da je za 500 oseb premalo vode; čez teden dni ste pa zopet rekli, da jo je za 160 oseb premalo. Ali je to moško, ko ste se izrazili v žurnovi goštilni, da sem slaboumen in za dokaz ste postavili mojega brata. Ali je to moško, da farbate Rabiča, da boste na občinske stroške delali vodovod na senožetih? Kadar ga ni zrazen, pa pravite, da na to še misliti ni, da bi mu napravili vodovod na občinske stroške. Ali je to moško, kar nameravate storiti z gosp. oskrbnikom Verwegerjem? Če pa hočete še kaj izvedeti, kar povejte, sem Vam na razpolago. — Martin Noč, vulgo Stanel, Koroška Bela št. 48.

Kar se tiče gasilnega društva pa samo toliko: Kaj se je pregrešilo gasilno društvo, da ne sme imeti veselice z godbo? Morda je g. župnik nevoljen, ker je dobro delovanje v društvu. Ako Vam pa godba ni všeč, pa si poma-

gajte, saj imate prosto pot. Ni še doglo, kar ste se izrazili na seji gasilnega društva, da je čudno, da ne pride do nobenega prepira med nami. Sedaj ste ga sami naredili, ker to je Vaše delovanje, zasejati prepir v občini. — Anton Svetina, podnačelnik; Janez Smolej, četovodja; Erbežnik Jernej, blagajnik; Smolej Franc, gasilec.

Denunciant na delu. (Dopis iz Nabežine.) Pred mesecem je bil v Nabežini železničarski shod, kateremu je predsedoval sodrug Jan. Takoj po otvoritvi shoda je podal besedo sodr. Kopaču, ki je razložil pomen delavskih zaupnikov in je tudi omenil pri tem, kako je železniški zdravnik v Nabežini postopal z nekim delavcem in da bo imel še zaradi tega opraviti pri sodišču. Nato je odšel s. Kopač in s. Jan je prečital zahteve železničarjev s postaje Nabežina. Navzočim je dal te zahteve v podpis. Na shodu je bil tudi denunciant, ki je prežal na vsako besedo s. Jana. Z ozirom na izvajanja s. Kopača, je neki železničar menil, da se mu ne zde povsem verjetna, ker pozna zdravnika kot dobrega človeka. Sodrugi je še enkrat pojasnil to zadevo. Takoj drugi dan po shodu, že ob 8. zjutraj, je bil denunciant na delu pri zdravniku. Za njim je prišel še eden in oba sta natvezila zdravniku same laži. Da je organizacija že doslej plačala za dotičnega delavca tisoč kron, čeprav ni bil organiziran, da je predsednik podpise nabiral za premostitev zdravnika iz Nabežine. Seveda je zdravnik to tudi verjel in je takoj razbomnal po Nabežini, kako ga »preganjajo« socialni demokratje. Predsednika organizacije je naznanil na ravnateljstvo v Trst, seveda po nedolžnem, ker se zdravnik ni poprej prepiral, če je kaj resnice na tem, ali ne. Gospodu zdravniku bi svetovali, naj raje drugič denunciantu pokaže vrata, bo veliko lepše in bolj zdravo, kakor ljudi dolžiti po nedolžnem. Denunciantu pa čestitamo, da si je izbral tako čedno opravilo.

Jugoslovanska socialistična mladina v Trstu išče učitelja za poučevanje tamburaškega zbora. Plača po dogovoru. Ponudbe sprejema »Jugoslovanska socialistična mladina« v Trstu, Via Appiari št. 12, I. nadstr. od 8. do 12. zvečer.

Vabilo na naročbo.

Naročnina.

Za avstro-ogrske kraje:

Celo leto	K 10.40
pol leta	» 5.20
četrt leta	» 2.60
mesečno	» —.90

Za Nemčijo:

Celo leto	K 12.—
pol leta	» 6.—
četrt leta	» 3.—
za Ameriko letna	» 14.—
polletna	» 7.—

Posamezna številka 10 vinarjev.

Vse čitatelje vabimo, da se naroče na »Zarjo« in pošljejo naročnino. Naročnina se pošilja pod naslovom Upravištvo »Zarja« v Ljubljani.

Teorija in praksa.

Sodrugi dr. Oto Bauer pravi v zadnji številki »Kampa« o teoriji in praksi sledeče: »Teoretično je morda to pravilno; ali praktična izkušnja uči drugače«, tako govorjenje, katerega se poslužujejo radi mnogi sodrugi, ne pristaja socialnim demokratom. Socialni demokratje so ponosni na to, da je utemeljena naša politika na znanstvenem spoznanju.

Kaj pa je »teorija«, kateri postavljajo nasproti »izkušnje«? Nič drugega ni kakor rezultat izkušnje, seveda ne izkušnje iz tesnega prostora enega kraja in ne kratke dobe enega človeškega življenja, temveč izkušnje vseh dežel in vseh časov, izkušnje, ki nam jih pripoveduje zgodovina narodov in izkušnje, ki nam jih odkriva statistika velikih prikazov med masami. Take zbrane in urejene izkušnje imenujemo znanstvo, teorija.

Umetnost in književnost.

Ido — mednarodni jezik. Od mnogo strani sem dobil zadnji čas vprašanja, kaj da je Ido jezikom. Ker mi ni mogoče tolikim osebno opisati, naznanjam tem potom, da Ido lepo in brez hrupne reklame napreduje. Na Dunaju se n. pr. ravno sedaj vršijo trije tečaji za Ido, po nekod mu pa stari Esperanto, ki ga je še z denarjem in premijami vzdržujejo, pripravila

GORČEVA

KOLEŠA PRIZNANO NAJ
BOLJŠA SEDANJOSTI

A. GOREC

LJUBLJANA MARIJE TERE
ZIJE CESTA 51. 14. NOVISVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAH
TEVAJTE PRVI SLOV. CENIK
BREZPLAČNO

pot do občinstva. Smoteno delo, znanstvena podlaga ter praktična in lahka uporabnost brezdvomno zagotavlja ido jeziku bodočnost. — J. Kovačič.

Odgovorni urednik: Ivan Tokan.
Izdaja in zalaga založba »Zarja«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KURJAGIČNE BOLEZNI
PORODNIŠNICA
LJUBLJANA KOMENSKEGA ULICA 4
SEK. ZDRAVNIK PRIMARJ. DR. FR. DERGANČ

Na obroke zlata verižica

za gospode in dame

60 gramov težka, K 140.—, mesečno 4 K. Prve vrste srebrna ura s 3 srebrnimi pokrovi 14 K. Pošilja se na vse strani. Kdor bi rad ceno kupil uro in verižico, piše naj takoj R. LECHNER, Bfeclava (Lundenburg) 707, trgovina z zlatino.

Ene ura za reklamo.

Kdor hoče elegantno in fino uro za gospode ali dame zastoj, naj piše takoj na trdno ur

Fr. Schmidt,
Praga-Vinohrady.

Avstr. orožnotvorniška družba, Steyr,
Porok za najprijetnejšo vožnjo s kolesom ob času dopusta ali počitnicah je

WAFFENRAD

(orožno kolo) najboljšo kolo monarhije

KOLO

KOSMOS

dobro, ceno ljudsko kolo.

Katalogi gratis in franko od zastopnikov Ivan Jax & sin, Ljubljana.

Najboljši so danes
Gritzner šivalni stroj!

Prednost: šiva tudi nazaj; pouk brezplačen.

Garancija deset let.

Kroglični tek (Kugellager).

V rabi jih je že 2 in pol milijona.

Zahtevajte cenik, ki je poštnine prost.

Stroj veze (štiha) maši nogavice in perilo.

Jos. Petelinc

Ljubljana,

Sv. Petra nasip št. 7 (za vodo, poleg gostilne pri fajmoštru).

Stroji za vsako obrt in kolesa.

Okrajna bolniška blagajna v Gorici.

Štev. 2301/IX 1914

Razpis službe.

Pri podpisani je razpisana služba

strežnika - vratarja

katero je nastopiti s **1. septembrom 1914** in za katero se zahteva razun strokovne izobrazbe tudi znanje deželnih jezikov. K tej službi je spojeno stanovanje in kurjava v naravi.

Prošnje, s to zadevnimi zahtevami plače in opremljene z dokazi strežniške službe je vložiti vodstvu blagajne najpozneje do 31. julija 1914.

Nadaljna pojasnila se dobe ob navadnih uradnih urah v blagajniški pisarni.

Iz okrajne bolniške blagajne v Gorici,

dne 24. junija 1914.

Predsednik:

Alfred Callini l. r.

Okrajna bolniška blagajna v Gorici.

Štev. 2626/IX 1914

VABILO

Podpisano vodstvo vabi **delegat članov blagajne in zastopnike delodajalcev** na

= redni občni zbor =

ki se vrši v nedeljo 12. julija 1914 ob pol 11. zjutraj v dvorani blagajniških uradov (ulica Morelli št. 16).

DNEVNI RED:

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega izrednega občnega zbora z dne 21. dec. 1913.
2. Poročila.
3. Statistično in blagajniško poročilo za leto 1913.
4. Predložitev in odobritev računskega sklepa in izkaz premoženja za leto 1913.
5. Volitev nadzorovalnega odbora.
6. Volitev razsodišča.
7. Raznoterosti.

Za načelstvo okrajne bolniške blagajne v Gorici,

dne 1. julija 1914.

Predsednik:

Alfred Callini l. r.

Opomba: Delodajalci so lahko zastopani — glasom § 29. blagajniških pravil — po svojih z rednim pooblastilom pooblaščenimi uradniki. Toliko delegati članov kolikor zastopniki delodajalcev se morajo izkazati na občnem zboru z izkaznico.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

opozarja konsumente na svoje prodajalne, kjer se oddaja članom

dobro in zdravo blago po zmernih cenah.

Pisarna je v Spodnji Šiški, Kolodvorska cesta št. 56 v lastni hiši. — Po leti so uradne ure od 7. do 2. in od pol 6. do pol 7. zvečer.

Hranilne vloge se obrestujejo od dne 1. julija 1914 dalje po

5%

Rentni davek plača društvo samo.

Načelstvo.

B. Götzl

Krasne novosti spomladanskih in polletnih oblek, površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Ljubljana

Mestni trg št. 19.

Najboljši nakup vsakovrstnih modernih in trpežnih

čevljev

je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o, Ljubljana na Bregu.

Gorski ali lovski čevlji „WATERPROOF“ usnje. Nepremočljivi.

Specialna vrsta za moške in ženske samo K 10.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna krila, kostume, plašče, domače obleke, perilo modrece in vse modno blago.

M. Krištofič - Bučar
Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v otroških oblekah in krstni opravi.
Solidna trdnost.

Kavarna Stari trg št. 39
celo noč odprta

„LEON“

Gostilna

Florijanska ulica št. 6.

Pristna vina. Domača uhinja.

Okrajna bolniškablagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Franciškanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	¹ / ₂ 11— ¹ / ₂ 1		Turjaški trg št. 4
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Franciškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	8- ¹ / ₂ 10	3—5	Prešernova ulic št. 3, III. nadst

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se daje v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelnstvo.

Kmečko delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem

r. z. z. o. z.

Zadruga ima v svojih kletih veliko množino dobrega in naravnega vina svojih združnikov. Za pristnost od zadruge prodanega vina se jamči.

Oddaja se v lastnih sodčkih od 56 litrov naprej v vsaki množini. — Kdor kupi od nas enkrat, ostane nas stalen odjemalec.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir!

1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K; boljše 2-40 K; prima polbelega 2-80 K; belega 4 K; belega puha 5-10 K; vefinega snežnobelega, puljenega, 6-40 K, 8 K; puha sivega 6 K, 7 K, belega, finega 10 K; najfinejši prsti puh 12 K. Naročila od 5 kg naprej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernice 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dolgi, 60 cm ši, polnjena z novim sivim, prav stano-vitnim puhastim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K, zglavnice 8 K, 8-50 K, 4 K. Pernice, 200 cm dolga, 140 cm ši, 13 K, 14-70 K, 17-80 K, 21 K, zglavnice, 90 cm dolga, 70 cm ši, 4-50 K, 5-20 K, 5-70 K, spodnja pernica iz močnega, črnatlega gradla, 180 cm dolga, 116 cm ši, 12-80 K, 14-80 K. Razposilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajočo se vrsto denar. — Natančni cenovniki gratis in franko.

S. Benisch, Dešenice št. 758, Češko.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vseh prodajalnih konsum-nega društva za Ljubljano in okolice.

Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čas. križcem.

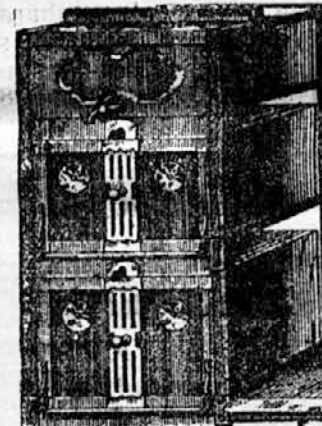
Naročajte in kupujte „Zarjo“!

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratnike in v to svrhu spada-joče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné; Mestni trg 10.

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Pozor stavbeniki!

Pozor občinstvo!

Izgotovljene štedilnike

solidno domače delo, prodaja po jako nizkih cenah.

Rudolf Geyer, ključavničarski mojster Ljubljana 4,
Cesta na Rudolfovo železnico št. 10.

priporoča tudi vsa v stroko spa-dajoča dela, vrtno, stopniščne in balkonske ograje, rastli-njake itd., ter vsa popravila.

Zaloga pohištva in tapet-niškega blaga

J. Pogačnik

mizarstvo.

Ljubljana, Ma-rije Terezije c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter je-
dilnih sob v različnih :
: najnovejših slogih. :
Zaloga otomanov, di-
vanov, žimnic :
: in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve sobi K 350.-

zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta

Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljiv za one, kateri se mnogokrat selijo.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en
: umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom. :
: Zahtevajte najnovejši katalog, kateri obsega nad 300 modernih slik.

Pri nakupu različnega manufakturnega blaga se blagovolite obrniti na trdiko

A. & E. Skaberné

Obstoji od l. 1883. Mestni trg 10. Obstoji od l. 1883.

Na debelo in drobno!

Izredno nizke cene.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska del. družba.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Centrala: TRST.

Telefon št. 100

mednarodna spedijska, spedijske in zavarovalne vsake vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitni podvrženo blago. Najmoderneše opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mestu in na vse strani s patentiranimi pohištvenimi vozmi. Shranjevanje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotacije itd. — Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozništev: „Dalmatije“ delniške družbe v Trstu brzo-vozne proge Trst-Benetke inobratno ter Trst-Ancona parobrodne družbe D. Tripcevih & Co, Trst Avstrijskega Lloydja Cunard-Line za I. in II. razred. Zmerno ceno. — Točna postrežba.

Naročila sprejema tudi blagovni oddelek „Jadranske banke.“

Potniki

v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezčimnim bozjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-New-York, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica št. 26.